

N:o 30.

Ank. till Riksd. Kansli den 25 April 1873, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om vissa ändringar i Kongl. Förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862.

I öfverensstämmelse med stadgan om folkundervisningen i riket den 18 Juni 1842, som i 2 § 1 mom. innehåller, att för hvarje skol-distrikt skall finnas en skolstyrelse, bestående af »kyrkoherden eller den prestman, som hans ställe företräder, såsom ordförande och ansvarig för det protokoll, som vid styrelsens sammanträde föres, samt några af församlingen valde, inom skoldistriktet boende ledamöter», blef i Kongl. Förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862, § 23, stadgadt, att kyrkoherden, eller den hans embete förestår, skall »i så väl kyrkorådet som skolrådet» vara ordförande; med det tillägg, att pastor för särskildt tillfälle kan förordna annan person till ordförande, och att i annex- eller kapellförsamling, vid hvilken finnes anställd särskild ständig prestman, denne skall föra ordet i skolrådet, när kyrkoherden eller den hans embete förvaltar ej är i stämman tillstädes; varande genom Kongl. Kungörelsen den 30 Oktober 1868 stadgadt, att skolrådet eger inom sig välja vice ordförande.

Nu har Herr Ivar Månsson, med hvilken Herrar Nils Nilsson från Stafvie och Christen Assarsson sig förenat, uti en inom Andra Kammarren väckt, till Lag-Utskottet remitterad motion (N:o 47) föreslagit, »att kyrkoherden, eller den hans embete förestår, endast skall vara sjelfskrifven ledamot, men icke sjelfskrifven ordförande i skolrådet»; hvarjemte

Bih. till Riksd. Prot. 1873. 7 Saml. 16 Häft.

och med anmärkning hurusom, enligt 24 § i åberopade Kongl. Förordningen, folkskoleläraren ej kunde inväljas till ledamot i skolrådet, men att detta stadgande skulle vara olämpligt, motionären vidare yrkat, »att hvarje ordinarie skollärare må blifva berättigad att, inom den socken han tillhör, kunna inväljas som skolrådsledamot».

Frågan om borttagande af kyrkoherdes sjelfskrifvenhet till ordförandeskap i skolråd har åtskilliga gånger tillföre varit föremål för representationens öfverläggningar, och i anledning af de vid sistförflutna riksdag gjorda framställningar i ämnet, framlades af dåvarande Lag-Utskott ett förslag till lagförändring i det syfte, förevarande motion i denna del afser, hvilket förslag dock icke vann framgång. Vål har man erkänt, hvad erfarenheten ock visat, att fall kunna inträffa, då kyrkoherden till följd af ålderdom, sjuklighet, bristande nit eller annan orsak icke är lämplig till ordförande i skolrådet; men då, enligt hvad folkskoleinspektörernes berättelser gifva vid handen, folkskolans angelägenheter i allmänhet blifvit omfattade af presterskapet med en nitälskan, som icke allestädes motsvarats af benägenhet å församlingarnes sida att underkasta sig de för skolväsendets utveckling erforderliga uppoffringar, samt många församlingar sakna bland sina medlemmar andra personer, lämplige och oförhindrade att utöfva ifrågavarande mödosamma och ansvarsfulla befattning, har man ansett densamma icke kunna utan skada för folkskolan ovilkorligen skiljas från kyrkoherdens embetsverksamhet, helst kyrkoherden, i fall befattningen gjordes till blott ett kommunalt uppdrag, icke gerna kunde tillförbindas vidsträcktare skyldighet att efter väl emottaga eller innehafva detta uppdrag, än som ålåge en hvar af församlingens öfrige medlemmar.

Utskottet har funnit dessa skäl ega giltighet såsom stöd för den mening, att kyrkoherden i regeln bör vara ordförande i skolrådet. Men då undantag från denna regel någon gång kan vara af behovet påkalladt, bör lagstiftningen sådant medgifva. Det torde vara en brist i gällande lag, att föreskrift saknas derom, huruledes, i händelse pastor, vare sig af oförmåga eller annan orsak, icke behörigen fullgör sin skyldighet såsom skolrådets ordförande, eller af giltiga skäl sjelf önskar befrielse från denna befattning, vederbörande myndighet må kunna entlediga honom derifrån och förordna annan ordförande i hans ställe. En sådan åtgärd synes böra ankomma på domkapitlet, som, derest antingen pastor sjelf söker endtledigande, eller skolinspektör eller församling derom gör anmälan, kunde efter omständigheterna förfara, dervid den, som icke ville åtnöjas med domkapitlets beslut, egde att mot detsamma i laga ordning fullfölja talan.

En förändring i nu angifna syftning medför emellertid äfven nödvändighet att meddela andra stadganden än de nu gällande i afseende på presterskapets befattning med statistiska uppgifter angående folkskolorna med mera sådant, hörande till det Kongl. Maj:t allena förbehållna lagstiftningsområde.

På grund af hvad nu anfördt blifvit och med föranledande af motionärens framställning i detta ämne, får Utskottet värdsamt hemställa,

1:o *dels* att Riksdagen ville för sin del besluta, att 23 § i Kongl. Förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 skall erhålla följande förändrade lydelse:

»Kyrkoherden, eller den hans embete förestår, eller ock annan prestman, som han för något tillfälle kan dertill förordna, är i kyrkorådet ordförande.

I den annex- eller kapellförsamling, vid hvilken särskild prestman finnes anställd, skall han föra ordet, när kyrkoherden, eller den, som hans embete förvaltar, ej är i stämman tillstädes.

I skolrådet skall jemväl kyrkoherden, eller den hans embete förestår, vara ordförande, derest ej stiftsstyrelsen, på anmälan af kyrkoherden, eller eljest, finner skäl att annan ordförande förordna.

Ledamöter i kyrkorådet äro församlingens kyrkovärdar samt så många i kyrkostämma valde, för gudsfuktan och nit kände män, som församlingen finner lämpligt utse.

Till ledamöter i skolrådet eger församlingen likaledes att å kyrkostämma utse lämpligt antal för nit om skolväsendet kände män.

Skolrådet väljer inom sig vice ordförande.

I så väl kyrkorådet, som skolrådet, må ledamöternes antal likväl, ordföranden inberäknad, icke understiga fem.

Ledamöterna i kyrko- och skolråden väljas för fyra års tid.»

dels ock att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t, derest nämnda beslut vinner Kongl. Maj:ts godkännande, täcktes i öfverensstämmelse härmed vidtagna förändringar i Kongl. Stadgan om folkundervisningen i riket den 18 Juni 1842 och

öfriga hithörande författningar, som till följd af samma beslut blifva erforderliga.

Hvad åter angår motionärens förslag i hvad det afser att hvarje ordinarie folkskolelärare må blifva valbar till ledamot i skolråd, anser Utskottet en sådan lagstiftningsåtgärd föga lämplig. Stadgandet i 24 § af förordningen om kyrkostämma m. m., att till ledamöter i kyrkoråd eller skolråd ej må väljas kyrkoförsamlingens redovisningsskyldige och aflönade betjente hvilat på den utan tvifvel riktiga grundsats, att den, som är inför en öfverordnad myndighet ansvars- och redovisningsskyldig, icke sjelf bör vara ledamot af denna myndighet — en grundsats som vunnit tillämpning jemväl i fråga om valbarhet till stadsfullmäktig och till ledamot i kommunalnämnd.

Utskottet hemställer derföre,

2:o att motionärens förslag i denna del ej måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 25 April 1873.

På Utskottets vägnar:

H. G. v. GEGERFELT.

Herrar *Sven Nilsson*, *Lars Persson* och *Philipsson* hafva begärt få antecknad, att de uti motionens behandling inom Utskottet icke deltagit.